

Yttrande

Datum 2024-02-06
Klassificering 1.5.2
Dnr 2023-3214

Ert datum 2023-12-13
Ert dnr 3786-2023

Avdelning Kulturmiljöavdelningen
Enhet Enheten för
landskapsutveckling

Yttrande om ansökan om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon för uppförande, drift och avveckling av vindkraftpark Eystrasalt Offshore i Bottenhavet

Ärendet

Eystrasalt Offshore AB (nedan "Bolaget") har hos regeringen ansökt om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon för uppförande, drift och avveckling av den havsbaserade vindkraftparken Eystrasalt Offshore som planeras att anläggas i Sveriges ekonomiska zon i Bottenhavet. Projektområdet ligger utanför angränsande zon, cirka 60 km från Gävleborgskusten (Hornslandet) i höjd med Hudiksvall.

Ansökan omfattar som mest 256 vindkraftverk med en maximal totalhöjd om 370 meter med tillhörande transformatorstationer, omriktarstationer, plattformar, mätmaster och andra sammanhängande anläggningar.

Regeringen har uppdragit åt Länsstyrelsen i Gävleborgs län att bereda ärendet inför beslut.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet avstyrker ansökan om tillstånd att uppföra och driva vindkraftpark Eystrasalt Offshore.

Riksantikvarieämbetets bedömning är att ett uppförande av vindkraftparken Eystrasalt inte skulle medföra någon påtaglig skada på de inom etableringens påverkansområde belägna riksintressena för kulturmiljövården.

Däremot är det Riksantikvarieämbetets ståndpunkt att områdets marinarknologiska förutsättningar behöver utredas vidare innan en eventuell påverkan på forn- och kulturlämningar kan bedömas och lokaliseringen prövas.

Riksantikvarieämbetet
Box 1114
621 22 Visby
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Org.nr 202100-1090
Bankgiro 5052-3620

Riksintresse för kulturmiljövården

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) redovisas i en kartbild (figur 4-21) läget och utbredningen för de riksintressen för kulturmiljövården som är belägna i kustområdet från Söderhamn i söder till Sundsvall i norr. Det närmaste riksintresset för kulturmiljövården är *Bålsö fiskeläge* (X 248) som ligger cirka 55 km väster om det planerade anläggningsområdet för vindkraftpark Eyrstrasalt Offshore. Att även riksintresset *Brämön* (Y 3), ett fiskeläge omnämnt sedan 1400-talet, ligger på 55 km avstånd från projektområdet, är inte uppmärksammat och redovisat i text i MKB.

Utmed det aktuella kustområdet och hela den planerade vindkraftparkens påverkansområde finns ytterligare riksintressen för kulturmiljövården, vilket framgår av ovanstående figur samt genom ett antal detaljkartor (Bilaga 25). Flera av dessa riksintressen är exempel på kust- och skärgårdsmiljöer som på olika sätt representerar berättelser där det historiskt funktionella sambandet med havslandskapet är betydelsefullt.

I MKB skriver Bolaget dels att "*Vindkraftverken på Eyrstrasaltbanken gör inga intrång eller fysisk påverkan av betydelse på kulturmiljövården eller kulturmiljöobjekt* (Bilaga T3, sid. 69), dels att "*Vindkraftparken kommer att anläggas cirka 60 km från land. Inga kulturhistoriska värden finns i närheten*" (sid. 74). I sin bedömning av påverkan på riksintressen generellt (kap. 10) anför Bolaget att någon värdering avseende kulturmiljövårdens riksintressen inte gjorts eftersom dessa miljöer ligger på ett sådant avstånd att de inte bedöms påverkas av den planerade vindkraftparken (a.a., sid. 169).

Samtidigt visar de synbarhetsanalyser som presenteras i MKB och i *Bilaga 20B* att sikten vid Brämön (SMHI:s mätstation Brämön A) är över 50 km cirka 47 % av årets timmar. Vid Kuggören (SMHI:s mätstation Kuggören A) är sikten över 50 km cirka 43 % av årets timmar (*Bilaga T3*, sid. 98). Riksantikvarieämbetet kan konstatera att synbarhetsanalyserna visar att vid riksintresset *Bålsö* (X 248) är det teoretiskt möjligt att man kommer att kunna se översta bladspetsen på 200-256 vindkraftverk. Motsvarande förhållande vid riksintressena *Kuggören* (X 244) och *Brämön* (Y 3) är 151-200 vindkraftverk och vid riksintresset *Agö, Dragö, Kråkö och Innerstö fiskehamnar* (X 247) 1-100 vindkraftverk.

Mot bakgrund av ovan konstaterar Riksantikvarieämbetet att Bolagets MKB inte utgör ett fullgott underlag för Riksantikvarieämbetet att förhålla sig till då den

planerade vindkraftparkens visuella påverkan på kulturmiljövårdens riksintressen utmed kusten i Gävleborgs och Västernorrlands län inte är beskriven och analyserad. Särskilt i fråga de riksintressen som utgör småskaliga fiskelägen och som har en uppenbar funktionell koppling till havslandskapet, är den av Bolaget uteblivna utvärderingen av siktanalysens resultat i förhållande till kulturmiljön och landskapsbilden en noterbar brist i MKB. I Riksantikvarieämbetets motivering av de ovannämnda riksintressanta fiskelägena är det framför allt bebyggelsen i form av fiskarstugor, sjöbodas, båthus och kapell som är uppmärksammas, men även platsen och läget för hamnen har betydelse i beskrivningen av riksintresset.

Riksantikvarieämbetet bedömer, trots ovan nämnda brister i underlaget vad gäller analys av påverkan, att den planerade vindkraftparken inte skulle komma att utgöra en så pass storskalig och främmande komponent i miljön att den skulle bli ett dominerande eller konkurrerande visuellt inslag i upplevelsen av de riksintressen för kulturmiljövården som ligger inom etableringens påverkansområde. Den visuella påverkan skulle inte heller på ett avgörande sätt försvåra läsbarheten och förståelsen av de historiska berättelser som riksintressemiljöerna särskilt väl återspeglar.

Riksantikvarieämbetets slutsats är att ett uppförande av vindkraftparken Eyrstrasalt inte skulle medföra någon påtaglig skada på de inom påverkansområdet belägna riksintressena för kulturmiljövården.

Marinarkeologi

En frivillig marinarkeologisk utredning, steg 1, har genomförts (Bilaga 15). I analysen ingår granskning av bolagets framtagna multibeamdata. Analysen resulterade i att 39 objekt av antikvariskt intresse lokaliserades. Sex troliga fartygslämningar och en tydlig fartygslämning pekas ut. Majoriteten av objekten benämns som vraklikande formationer. Bottenförhållanden gör analysen problematisk och en okulär besiktning rekommenderas för att säkerställa typ av lämning och kulturhistoriskt värde.

I ansökans avsnitt 7.12, samt förslaget till villkor 12, berörs marinarkeologi. Bolaget avser att i god tid samråda med länsstyrelsen vid arbeten närmare än 50 meter från lämning eller indikation. Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken (1988:808) ska anspråk på vattenområdet göra minsta möjliga intrång med hänsyn till kulturmiljön. Ett grundläggande hänsynskrav är att ett skyddsavstånd ska utgå från lämningens gräns, då spridningsbilden för fartygs-/båtlämningar varierar.

Riksantikvarieämbetet bedömer att med nuvarande underlag kan inte förutsättningar för att undvika påverkan på kulturhistoriska lämningar bedömas av myndigheten eller om tillräcklig hänsyn har tagits till kulturmiljön. För detta krävs mer kunskap om de objekt som den marinarkeologiska utredningen, etapp 1, pekat ut. Riksantikvarieämbetet anser därmed att ansökningsen behöver kompletteras med den rekommenderade okulära besiktningen och analys av det resultatet, innan tillstånd kan ges. Resultatet ska presenteras tydligt, till exempel på en karta i jämförelse med planerade åtgärder så att länsstyrelsen i sitt förslag till beslut kan visa att de planerade åtgärderna, och detta gäller samtliga åtgärder på havsbotten, kommer att lokaliseras på ett rimligt skyddsavstånd från lämningarna.

Riksantikvarieämbetet anser vidare att avståndet inte ska vara ett villkor i tillståndet, utan att utredningar och undersökningar behöver ske innan och därmed utgöra en del av underlaget inför tillståndsprövningen. Riksantikvarieämbetets ställningstagande är därmed att områdets marinarkeologiska förutsättningar behöver utredas vidare innan en eventuell påverkan på forn- och kulturlämningar kan bedömas och lokaliseringen prövas.

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa efter föredragning av utredaren Maria Adolfsson. Även tf enhetschefen Mattias Schönbeck och utredaren Petra Stråkendal har varit med om den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.